

Büyüme Küçülüyor, Sorunlar Büyüyor

Ahmet YETİM

Yılın üçüncü çeyreğine ilişkin büyüme verileri, bu cephede sert bir düşüş olduğunu gösteriyor.

Merkez Bankası dahil olmak üzere, yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 3 kadar düşük bir büyüme beklenmiyordu.

Geçen yıl ilk çeyrekte milli gelir yüzde 5.3 büyürken, bu yıl ilk çeyrekte büyüme hızı yüzde 6.4'de kaldı.

Yılın başında 2005'e göre daha yüksek bir büyüme hızı oluşacağı tahmin edilmiş, bu yılın ikinci çeyreğinde görülen büyüme hızı da tahminleri desteklemiştir.

Mayıs-Haziran aylarındaki ciddi mali dalgalanmalara, kur ve faizdeki yükselmeye rağmen, geçen yıl yüzde 3.4 olan II. çeyrek büyüme hızı, bu yıl yüzde 8.8'e fırladı.

Diğer bir deyimle, ekonomi iyiden iyiye ısındı.

Tablo 1. Dönemsel Büyüme Hızları(%)

Yıllar	I	II	III	IV	Toplam
2005	5.3	3.4	8.0	10.2	7.6
2006	6.4	8.8	3.0	-	-

Kaynak: TUIK, 2006

Ancak üçüncü çeyrekte büyüme cephesinde durum değişti.

Dalgalanmanın etkisi ve alınan tedbirlerle büyüme, birdenbire hız keserek geçen yıl üçüncü çeyrekteki yüzde 8'den, yüzde 3'e geriledi.

Eğer büyüme hızı son çeyrekte de düşük gerçekleşirse yıllık büyüme hızının geçen yıla göre bir hayli düşük çıkacağı anlaşılıyor.

Tablo 2. Sektörel Büyüme Hızları (3.Dönem) (%)

Yıllar	Tarım	Sanayi	İnşaat	Ticaret	Mali Kuruluşlar
2005	6.4	5.6	19.7	7.1	-0.5
2006	-2.0	6.4	20.0	3.7	1.5

Kaynak:TUIK, 2006

Sektörler itibariyle bu düşüşe baktığımızda, tarımda ciddi bir daralma gözleniyor.

Sanayi ve inşaatla pek bir daralma gözlenmese de, bu bizi yanıltmamalı.

Çünkü geçen hafta açıklanan verilerde ağustos ayı itibariyle sanayide hızlı bir vites küçülmesi görüldü.

AR&GE BÜLTEN 2006 ARALIK - EKONOMİ

Asıl daralma ise ticari kesimde gözleniyor: geçen yıl yüzde 7.1 büyüyen bu kesim, bu yıl yüzde 3.7 büyümüş.

Mayıs-haziran ayındaki dalgalanmada kur ve faizlerdeki artış, tüketimi de önemli ölçüde azalttı.

Öyle ki, nihai tüketim harcamaları ikinci çeyrekte yüzde 10.4 iken sert bir düşüşle üçüncü çeyrekte yüzde 1.3'e geriledi.

Özellikle yarı dayanıklı tüketim malları harcamasının ikinci çeyrekte yüzde 16.5 artıştan üçüncü çeyrekte yüzde 8.9 eksiye geçmesi dikkat çekici.

Bu ölçüde düşük büyüme ortaya çıkmasına karşılık, sanayi yüzde 6.4 büyümesi ile performansını koruyan sektörler arasında yer alıyor.

Tablo 3. Sanayi Üretimi (Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre Değişim(%))

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim
2005	5.0	10.7	3.4	5.0	2.4	1.8	-1.4	6.8	8.3	7.0
2006	-6.0	5.9	9.8	7.4	9.3	11.2	8.7	4.8	3.5	2.5

Kaynak: TÜİK, 2006

Ticaretteki büyüme yüzde 3.7'de kalırken ulaştırma-haberleşme kalemi sadece yüzde 0.9 büyümüş görünüyor.

İnşaat-sanayi büyümenin öncüsü olmaya devam ediyor.

İnşaatta ikinci çeyrekte yüzde 14.7 artışı üçüncü çeyrekte yüzde 20'lik büyüme izledi. Buradan da inşaat yan sanayi ile ilgili sektörlerin üretim artışının sanayi üretimini yukarı çektiği söylenebilir.

Üçüncü çeyrekte tarım sektörünün ise yüzde 2 küçüldüğünü görüyoruz.

Üstelik bu dönem tarımın milli gelir içindeki payı yüzde 19.4 ile en yüksek düzeyde bulunuyor.

Tüketimdeki dramatik düşüşe karşılık inşaat yatırımları, devlet yatırımları ve özel yatırımlar sürüyor.

Özel sektör yatırımlarındaki artış yüzde 13 düzeyinde.

Sanayi üretimi devam etmiş, ama tüketim artmamış. Buna karşılık stoğa da ilave yok. Üstelik stokta eksilme var.

Özetle, gelinen noktada en büyük pay tarımdan ve ticari kesimdeki yavaşlamadan kaynaklanmış.

Sanayinin etkileri ise son çeyrekte görülecek.

Kısacası, 2006 yılında daha düşük bir büyüme hızının oluşacağı ortada.

Bunun ne kadarının alınan tedbirlerden, ne kadarının da mali dalgalanmadan etkilendiğini belirlemek gerek.

Ekonomide yavaşlama başlasa da, cari açık küçülmüyor. Özel tüketim artışı da, üretim artışının üzerinde bulunuyor.

Yurtiçi üretim (GSYİH) yüzde 5.6 artarken özel tüketim harcamaları, üretim artış oranının da üzerinde seyrederek yüzde 6.2 oranında artmış.

Üretim, ithalat ve tüketim artışı bir arada yaşanıyor.

Ekonomide üretim ve tüketim yapısının giderek bozulması, gelir dağılımındaki bozulmanın önüne geçiyor.

Yani sektörlerde tekelleşme artıyor. Üretim, tüketim ve ticaret belli ellerde toplanıyor.

Üretimde, tüketimde ve ticaretle sınırlı bir kesimin payı büyüyor. Milli gelir içinde gıda harcamalarının payı düşüyor.

Buna karşılık, dayanıklı ve yarı dayanıklı tüketim mallarına harcanan para artıyor.

Üretim (gelir) açısından milli gelirin oluşumunda dikkati çeken, tarım kesimindeki üretimin gerilemesidir.

Geçen yıl ilk 9 ayda tarım geliri yüzde 4.5 artmış iken, bu yıl yüzde 1.2 geriledi.

İmalat sanayii ve ticaretle gelir artışının belirlenmesinde firmaların büyük, orta ve küçük olarak dağılımı dikkate alınmadığından hangi büyüklükte üreticinin ve ticaret erbabının gelirinin arttığı sağlıklı olarak belirlenemiyor.

Ancak çıplak gözle izlenen değişim, büyüklerin karşısında küçüklerin eridiğini ortaya koyuyor.

Çünkü üretime bağlı olarak gelir, gelire bağlı olarak harcama artışına karşın üretim yapısındaki ve gelir dağılımındaki bozulma nedeniyle halkımızın büyük bölümü bu büyümeden yararlanamıyor.

Yurt dışı piyasalardaki dalgalanmalardan en fazla Türkiye ekonomisinin etkilenmesi, yurt dışında dalgalanmaların artabileceği beklentileri ve gelecek yıla yönelik artan siyasi belirsizlikler yurtiçindeki ekonomik birimleri daha tutucu yapmıştır.

Artan belirsizliklerle, yatırım ve tüketim harcamalarındaki büyümede çok ciddi yavaşlamalar olmuştur.

Döviz kuru ilk sıçradığı noktadan geri geldiği halde, faizler geri gelmekte zorlanmaktadır.

Dolayısıyla sorun, Merkez Bankası'nın faizleri artırmasından çok artan iktisadi ve siyasi belirsizliklerdir.

AR&GE BÜLTEN 2006 ARALIK - EKONOMİ

Aynı düşünce paralelinde bu yılın son çeyreğinde (Ekim-Aralık dönemi) milli gelirin büyümesi daha da düşerek eksi sınırında gerçekleşebilir.

Bu durumda 2006 yılı ortalama ekonomik büyümesi yüzde 5'in altında çıkabilir.

Bu yavaşlamanın dış ticaret açığı ile cari işlemler açığına nasıl yansıtacağı ise belirsizliğini koruyor.

Örneğin, ekonominin yüzde 8.8 büyüdüğü ikinci çeyrekte dış ticaret açığı yüzde 32.7 büyürken, ekonomik büyümenin yüzde 3'e gerilediği üçüncü çeyrekte dış ticaret açığındaki büyüme yüzde 18 olmuştur.

Ekonomik büyüme durduğu için dış ticaret açığının riskli düzeylerden gerilemesinin, en azından bugünkü veriler ışığında, çok kolay olmayacağı anlaşılıyor.